

PEDAGOG (20) *sb m*

e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie); -óg; w -og- prawdopodobnie o jasne.

sg N pedagog (2). ◇ G pedagoga (1). ◇ A pedagoga (1). ◇ G a. A pedagoga (1). ◇ I pedagogi(e)m (9). ◇ L pedagogu (1). ◇ pl N pedagogowie (2). ◇ G pedagog(o)w (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

Nauczyciel, wychowawca; formator, pedagogus Mącz; institutor Cn [pedagogus – uczytel Murm 178; – uczytel, dozorca młodzi Calep] (20) : Domá gdy by fie przy yednem Pedáogogu báwił/ mowić po łácinie náuczyć fie nye może GliczKsiąż L2, K6v, L6; BielKron 303; Paedagogus, Dziećinny miŕtrz/ náucziciel/ pedáóg. Mącz 272c, 134b.

pedagog czyj [w tym: pron poss (1), ai poss (1), G sb (1)] (2): GliczKsiąż K6; Sylweŕter wtory/ Papięz/ [...] był pedáogiem Othonowym y Robertá krolá Fráncuŕkiego BielKron 175v.

W porównaniach (3): Nie przetoć Ceremonie w Koŕściele/ áby nimi Koŕcioł miał być zátrzyman/ iákoby Pedáogiem iákim WujJud 206v; WujJudConf 206; Poniewáŕz vrząd iego [zakonu Mojęszowego] niektory [lege: nie ktory] inny był/ tylko áby lud on Izráelŕki ćieleŕny/ iáko iedny dziatki (ná kłztałt pedáogá) do Meŕyáŕzá prowadził. CzechRozm 86.

W charakterystycznych połączeniach: pedagoga bać się, ŕluchać; pedagoga chować doma; pod pedagogiem się schować (2); bawić się przy pedagogu; być pod karnoŕciá pedagogu; zlecać pedagogowi dzieci na wyuczenie.

Szeregi: »pedagog albo bakalarz« (1): Co yeŕt lepyey yeŕli dzyecyę do ŕzkoły dáć/ czyli yemu chować domá Pedáogá álbo Bákálarzá. GliczKsiąż K3v.

»ocię i pedagog; ojcowŕski i pedagoga« (2;1): SkarKaz 44b, 421a; y ŕyn krolewŕki/ bać fię oycá y pedáogow muŕi. SkarKazSej 692a.

»pedagog albo rzędzięel dziećinny« (1): gdyż rozumieią żeby Koŕcioł Chriŕtuŕow miał być zátrzyman tymi to zabobony á obrzędy/ iákoby iákim Pedáogiem^m/ álbo rzędzięielem dziećinnym. WujJudConf 206.

Przen (5) :

a) Ten, kto napomina, poucza, wytyka błędy (3) : Krol ma pedáogow wiele. SkarKazSej 692b marg.

pedagog czyj (2): iŕ kto chce krolowi láie/ o nim ŕzemrze/ iego fię pedáogiem czyni SkarKazSej 692b, 659b.

b) O prawie bożym (w nawiązaniu do Gal 3/24) (2) : Przeto teŕ Páweł S. do Gálátow/ [...] pedáogyem/ to yeŕt/ dzyęćinnym wodzem álbo ŕprawcá zakon zowye KromRozm II i2v.

[Szereg: »pedagog a (albo) miŕtrz karnoŕci«: Dłategoŕz teŕz Páweł ŕwięty Zakon Pedagogiem albo Miŕtrzem karnoŕci nazywa. UstKoŕciel 15, 15v.]

Wyrażenie przyimkowe: »pod pedagogiem« (1): Gdy wyárá przyŕzłá/ yuŕęŕmy nye pod pedáogyem/ to yeŕt/ pod zakonem. KromRozm II i2v.

Synonimy: bakalarz, nauczyciel, uczytel.